

Příloha 1: Rozhovor s respondentem

1) Jakým způsobem využíváte odborné časopisy?

Časopisy využívám jako zdroj inspirace a také abych si udržel určité tempo se současným vývojem ve své oborové didaktice nebo samotné geografické vědě. To znamená, že sleduji určité současné trendy, ať už didaktické nebo oborové. Dalším důvodem, proč využívám časopisy je jejich využití v hodinách geografie. Společně se studenty ho využíváme jako zdroj informací, které jsou častokrát aktuálnější než informace obsažené v učebnicích. Zároveň je to zdroj, který je ověřený a lépe využitelný než některé zdroje volně dostupné na internetu.

Které profesní časopisy nejčastěji čtete nebo sledujete, jestli nějaký jsou?

Já osobně odebírám Geografické rozhledy, které také nejčastěji využívám. A pak také vyhledávám takové ty populárně naučné časopisy, jako jsou například časopisy National Geographic, Lidé a země a další. Občas také projíždím internetové stránky a hledám články, které se týkají tématu, které zrovna ve škole vyučuji. Není to tedy konkrétní časopis, ale určitě i toto jsou vhodné zdroje využitelné do výuky. Je třeba studentům ukázat, jak například fungují „fake news“ a jak je třeba ověřovat si informace.

Dále mě ještě napadá časopis Reflex a Respekt. Nenahlížím do nich sice pravidelně, ale jsou zde k nalezení velmi vhodné články, které se týkají například aktuálních politických témat či jiných geografických problémů. Myslím, že jejich články jsou pro děti prostřednictvím jejich dobře zpracované grafiky velmi uchopitelné.

Kolikrát měsíčně/ročně jakýkoliv profesní časopis čtete? (jak často)

Tak například u Geografických rozhledů to velmi koresponduje s tím, jak vycházejí. Myslím, že vycházejí pětkrát do roka a každé nové číslo, které se mi dostane do rukou, si přečtu.

U dalších časopisů přiznávám, že je čtu jen v případě, když vyhledávám nějaké téma, které si potřebuji zpracovat do výuky. Neprocházím je nějak systematicky, ale opravdu jen, když je tam nějaké téma, které se mi buď hodí do výuky, nebo které mi přijde z nějakého důvodu zajímavé.

Jaká je vaše práce s časopisy ve výuce?

Články z časopisů v hodinách využívám tak, že si je buď promítáme na interaktivní tabuli a pracujeme s nimi společně nebo je studentům kopíruju, aby si do nich sami mohli psát své poznámky. Učíme se číst texty a vyhledávat v nich důležité informace. Zároveň se snažím

u studentů rozvíjet kritické myšlení, zejména, když se jedná o složitější téma, o kterém je třeba diskutovat.

Musím tedy uznat, že někdy se stane, že i když si to člověk dobře připraví, tak je ta práce pomalejší nebo zpětná vazba od žáků jeví jako diskutabilní. Žáci mají pocit, že jen koukali do něčeho a vlastně úplně nevědí, k čemu to bylo.

A teď se dostáváme k otázce domácího úkolu, které jsou v podstatě v dnešní době zakázané. Nicméně je můžete dávat dobrovolně, což je taky otázka, kolik z nich to pak ve skutečnosti udělá. Ale nabízím jim články k domácí přípravě nebo také jako podklady ke zpracování na nějaký zadaný úkol či prezentaci.

Jakou roli podle vás zastávají geografické časopisy pro učitele ve výuce?

To je dobrá otázka. Samozřejmě nemůžu soudit, jak to dělají na jiných školách, ale já své kolegy v naší předmětové komisi vedu k tomu, aby je využívali, a to tím způsobem, jak jsem Vám říkal. Chci, aby sami prostřednictvím časopisů čerpali inspiraci, udržovali krok se soudobými trendy a přenášeli ty časopisy i na děti tím, že z nich budou používat nějaké texty nebo úlohy. Jak je to na jiných školách? Neodvážuju se domnívat, ale když jsem byl na různých hospitalizacích v rámci náslechovéch praxích studentů na Přírodovědecké fakultě UK, tak jsem moc neseťkal s tím, že by ti učitelé, popřípadě studenti časopisy využívali.

Myslíte si, že profesní časopis je vhodná forma dalšího vzdělávání učitelů?

Určitě ano, pokud má časopis redakční radu, která je nějakým způsobem spojená s oborovou didaktikou, a pokud je to recenzovaný časopis, to znamená, že ty články a texty, které do něj přicházejí, procházejí nějakou kontrolu, tak jednoznačně ano.

Pokud je to časopis, který toto nemá a postrádá to a víceméně se snaží být jen zajímavý, tak pak může dojít k nějakým chybám nebo špatnému uchopení toho tématu. Také to může dětem přinášet informace, které nejsou objektivně pravdivé.

Využíváte i jiné formy dalšího vzdělávání než profesní časopisy?

Jednoznačně využívám toho, že jsem napojený na Přírodovědeckou fakultu UK, takže se snažím využívat kurzů, které fakulta nabízí. Dále chodím na různé semináře, čtu oborové knihy a občas zkouknu nějaký tematický film či dokument.

Máte nějakou motivaci k přečtení časopisu/článku z časopisu?

Motivace může být vlastně v rovině toho tématu. Myslím to tak, že nějaké aktuální, zajímavé téma, které se týká toho, co probíráme, nebo navazuje na to, co se zrovna ve světě aktuálně děje. A přesně to je ta jedna rovina té motivace, chci, aby má výuka byla aktuální a zajímavá. Pak tam vnímám ještě druhou rovinu, které souvisí s potřebou vyzkoušet nějakou metodu, kterou ten časopis nabízí.

2) Co by měl odborný časopis obsahovat? Jaké jsou požadavky na kvalitní profesní časopis?

Co pro vás znamená "kvalitní" profesní časopis? Podle kterých kritérií byste hodnotil/a kvalitu odborných časopisů?

Jedním z parametrů kvality je to, kdo za tím časopisem stojí. To znamená, zda je časopis navázán na nějakou instituci, ať už akademickou nebo profesní. V případě geografie u té profesní, myslím, Českou geografickou společnost a akademicky Přírodovědeckou fakultu UK. Na fakultu jsou například navázány Přírodovědci.cz, které jsem teda předtím nejmenoval a také je občas využívám.

Druhý parametr, který úzce souvisí s tím prvním, je určitá věcná správnost, aby si člověk nemusel všechna fakta, která tam jsou obsažená, ověřovat. Časopis musí být důvěryhodný.

Třetí parametr kvality časopisu je, aby ta témata, která ten časopis dovolí, byla aktuální a relevantní. Aby nebyla vytvořená jen proto, že to školní praxe potřebuje.

A takovým čtvrtým parametrem je, aby ten časopis byl po grafické stránce zajímavý, protože když je po této stránce zajímavý, je poutavý i pro studenty. Nemyslím, aby obsahoval jen nějaké zajímavé obrázky, ale aby tam třeba byla i kartografická díla, která pak lze v té výuce využít.

Jaký druh informací a článků by podle vás měl obsahovat profesní časopis, abyste jej považoval/a za užitečný pro učitele?

Já bych to rozdělil asi na takové tři oblasti článků. První oblast článků by měla reagovat na nějaký aktuální problém či trend, prostě na něco, co se v tom světě děje. Myslím, že přesně toto je důležitý úkol redakcí časopisů. Je třeba je doplnit o aktuální témata, která učebnice nemohou postihnout, protože jsou aktualizovány zhruba za 6 let.

Druhou oblast bych nazval „bezpečná témata“. To znamená psát takové články, které nejsou kontroverzní, ale obsahují zajímavá nebo nosná témata. To znamená něco, co se v té oborové

didaktice dlouhodobě řeší nebo tam dochází k nějakým pokrokům. Nemusí se nutně jednat o nová témata, ale jen o zpřesňování něčeho, co už se něco v minulosti řešilo.

Třetí oblast by měla zahrnovat články, které nám ukazují, jak učit. Myslím to tak, aby nám ukazovaly příklady dobré praxe. Předat to, jak nějaké téma uchopili naši kolegové či studenti učitelství.

Jak by podle vás mělo vypadat formální zpracování časopisu?

Já bych si ideálně představoval, aby časopisy fungovaly hybridně. To znamená, aby ten časopis měl nějakou textovou a grafickou část v tištěné podobě, ale třeba pomocí QR kódů nás přenášel do online prostředí. Jde o to, aby byl i interaktivní a my si na internetu mohli najít například pracovní listy a další online aktivity. Myslím si, že v dnešní době, kdy všichni vyžíváme internet, je toto velmi dobrý nápad. Dále by se mi líbilo, kdyby ten časopis měl nějakou ustálenou grafiku, aby člověk, když se podívá na danou stranu, rovnou věděl, kam to zařadit.

Preferujete tištěný nebo elektronický formát časopisu?

Osobně mám radši, když si časopis čtu v té papírové verzi, je mi to tak daleko bližší. Ale když s tím dále pracuji a připravuji se na výuku, tak preferuji elektronický formát. Mohu to studentům jednoduše promítnout na interaktivní tabuli a nemusím nic tisknout. A jak už jsem říkal v předešlé otázce, líbí se mi hybridní formy časopisů.

Jak často by měl profesní časopis vycházet, aby vyhovoval vašim potřebám?

Je důležité, aby ta frekvence vydávání nebyla na úkor kvality samotných časopisů. Ideální četnost vydávání je tedy jednou za dvě měsíce.

Kdo by měl být autorem článků v profesním časopisu podle vás? Preferujete články od kolegů z praxe, akademických expertů, ...?

Za mě je to ideálně kombinace odborníků a kolegů z praxe. Rád bych také zmínil studenty učitelství, protože oni sami mají blízko ke svým studiím na základních a středních školách, ale zároveň jsou v kontaktu s akademickou půdou na vysoké škole a vědí, co je třeba do časopisů dodat. Pak mě také napadá, proč by nemohl být dán prostor žákům a prezentovat tam jejich práce.

3) Jaká témata by měl obsahovat geografický odborný časopis?

Která témata jsou pro vás jako učitele nejvíce důležitá? (např., didaktické metody, nové výzkumy, vývojové trendy atd.)

Pro mě je velmi složité to konkretizovat, protože si myslím, že je dobré jakékoliv téma, ale je třeba, aby bylo uchopeno z více úhlů pohledů. Paní docentka Řezníčková, která psala o Polárních oblastech nás nejprve seznámila s regionální geografii, a pak ukazovala, jak se polární oblasti učít. Psala o tom, jak pracovat s geografickými informacemi a jakým způsobem přemýšlet o nějakém regionu. Myslím, že ta témata by měla být především nosná, aby to téma přinášelo nejen tu obsahovou část, ale aby obsahovalo i část metodologickou.

Očekáváte, že geografický časopis by měl zahrnovat články o aktuálním výzkumu v oblasti geografie?

Ano, aktuálnost je velmi důležitá. Je třeba, aby články byly aktuální a vyjadřovaly se k tématům, která jsou v současnosti důležitá a řeší aktuální problémy.

S aktuálností se však pojí to, že je důležité, aby témata nebyla kontroverzní. To znamená, že když to vezmu třeba na příkladu dnešního problému, který je ve východní Evropě. Je důležité, abych nějakým způsobem nepředstavoval kontroverzně válku na Ukrajině a nezpůsobil tím nějaký diskomfort žákům, kteří odtamtud přišli.

Považujete za důležité, aby geografický odborný časopis obsahoval články s praktickými návody pro vyučování konkrétních geografických témat?

Ano, na to už jsem narazil na začátku této otázky. Myslím, že články by měly být psány tak, aby obsahovaly i návody k výuce. Myslím, že i pro studenty by mohlo být zajímavé čtení o tom, jak se učít. A my učitelé tyto články vyhledáváme také. Chceme studentům předávat kvalitní a důvěryhodný obsah, a proto jsou tyto články důležité stejně jako články odborné.

4) Časopis Geografické rozhledy a Dnešní svět?

Už jste se setkal/a s těmito časopisy ve výuce zeměpisu?

Ano, s oběma časopisy jsem se setkal.

Využíváte je pro své další vzdělávání?

Určitě ano. Používám je jako inspiraci, aktualizuji si s jejich pomocí své znalosti a využívám je do své výuky.

Využili jste někdy některý z těchto časopisů k přípravám vaší výuky?

Ano, zejména Geografické rozhledy používám pravidelně.

Jaká část z Geografických rozhledů/Dnešního světa jsou pro Vás jako učitele nejvíce přínosná?

U Geografických rozhledů si myslím, že je velmi nápomocná část na pomoc škole. Opravdu tam jsou velmi dobře zpracovány podklady a vyžadují minimální úpravy na to, aby je pak člověk použil. Třeba když mi sem chodí studenti na praxe a nevědí, jak si udělat přípravu nebo jakým způsobem si připravit určitou část hodiny, tak je odkazují na Geografické rozhledy. Velmi se mi líbí, že oba časopisy jsou tematicky zaměřené a kdykoliv potřebuji nějaké téma, vím, kam mohu sáhnout.

Dnešní svět příliš nevyužívám a nedokážu zhodnotit, jaké části jsou pro mě nejvíce přínosné.

Existuje něco, co byste chtěl/a vidět v obsahu těchto časopisů, co tam momentálně chybí?

Nemyslím si, že by tam vysloveně něco chybělo, ale myslím si, že by časopisy mohly mít potenciál se napojovat na nějaká média, která jsou dětem blízká. Například by článek mohl být pomocí QR kódu napojen na Kahoot, kde si studenti po přečtení mohou hned otestovat své nové znalosti. Další, co mě napadá, je provázanost časopisů s podcasty nebo případně YouTube videi.

Jaké jsou podle Vás silné a slabé stránky těchto časopisů?

Neodvážím se časopisy kritizovat. Sám bych to určitě nedělal lépe, než jak to dělají reakce obou časopisů. Přemýšlím jen v tom úplně nejjednodušším světle, a to ve světle ekologické stopy. My se neustále snažíme děti vést k tomu, aby se snažily třídit a byly šetrní k planetě a oba časopisy jsou tištěné na velmi neekologickém křídovém, lesklém papíře.

Pokud byste si měl/a vybrat, jaký časopis byste spíše využila? (který je pro Vás zajímavější) – svou volbu zdůvodněte

Já jsem fanoušek Geografických rozhledů, protože s nimi mám delší zkušenost. Pamatuji si, že už během mých studií jsme s nimi pracovali a můj vztah k nim je tedy mnohem bližší.

